

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України. *Відомості Верховної Ради*, 2015, № 1. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>.
2. Методичні матеріали щодо забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та цивільного населення, які постраждали від військової агресії РФ проти України 12 розділів. URL : https://sssua.org/Library/book/metodicni_rekomendacii.pdf.
3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України. *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 26. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
4. Скільки в Україні переселенців і де найбільше ВПО: статистика за областями. РБК-Україна. URL : <https://www.rbc.ua/rus/news/skilki-ukrayini-pereselentsiv-i-de-naybilshe-1729603384.html>.

Лілія ФОКША,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПУБЛІЧНІ ГАРАНТІЇ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Необхідність післявоєнної відбудови держави, стабілізації економіки, підвищення інвестиційної привабливості України вимагає впровадження дієвих механізмів підтримки суб'єктів господарювання. Відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [1] державна допомога суб'єктам господарювання становить собою підтримку у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності. У ст. 4 вищезазначеного Закону зазначені форми такої допомоги, серед яких є надання гарантій.

Державна (місцева) або публічна гарантія – це зобов'язання держави в особі уряду (органів місцевого самоврядування) повністю чи частково виконати платежі на користь кредитора у випадку невиконання позичальником зобов'язань щодо повернення коштів.

У суспільних відносинах з надання публічних гарантій беруть участь:

- 1) кредитор (бенефіціар);
- 2) позичальник (принципал);
- 3) гарант.

Гарантами у правовідносинах публічних гарантій можуть виступати:

- держава Україна;
- Автономна Республіка Крим;
- спільнота територіальних громад області;
- міська, селищна, сільська територіальна громада.

Правове регулювання відносин щодо надання державних (місцевих) гарантій здійснюється як фінансово-правовими, так і приватно-правовими нормами, але при цьому спостерігається пріоритет фінансово-правового регулювання, що зумовлено публічно-правовою природою суспільних відносин.

Загальні положення щодо державних і місцевих гарантій закріплені в ст. 17 Бюджетного кодексу України. У вищезазначеній статті зазначено, що державні (місцеві) гарантії надаються на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом [2].

Виділяють наступні стадії надання публічних гарантій:

- надання державних гарантій;
- виконання зобов'язань за державною гарантією;
- пред'явлення регресних вимог гарантом до принципала.

При цьому перша стадія є обов'язкова, а дві інші виникають лише за умов, коли принципал не виконав умов договору кредиту (позики), під які було надано державні гарантії [3].

Згідно з ч. 3 ст. 17 Бюджетного кодексу України обов'язковою умовою надання державної (місцевої) гарантії, крім державних гарантій на портфельній основі, є укладання договору між Борговим агентством України (відповідним місцевим фінансовим органом) та суб'єктом господарювання про погашення заборгованості суб'єкта господарювання перед державою (Автономною Республікою Крим, обласною радою, міською, селищною чи сільською територіальною громадою) за виконання гарантійних зобов'язань. Істотними умовами такого договору мають бути зобов'язання суб'єкта господарювання:

- внести плату за надання державної (місцевої) гарантії;
- надати майнове або інше забезпечення виконання зобов'язань за гарантією;
- відшкодувати витрати державного (місцевого) бюджету, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань;
- сплатити пеню за прострочення відшкодування зазначених витрат;
- надати гаранту права ініціювання дебетового переказу коштів з поточних/депозитних рахунків суб'єкта господарювання на користь гаранта [2].

Можна виділити наступні ознаки публічної гарантії:

- виникає на підставі рішення про надання гарантії або міжнародних договорів, при цьому умови надання гарантій визначаються гарантом в односторонньому порядку;

– зобов’язаною стороною гарантійного зобов’язання виступає безпосередньо відповідне публічно-правове утворення (держава, АРК, спільнота територіальних громад області (в особі обласної ради) та територіальна громада міста, селища, села, які діють в особі відповідно Верховної Ради АРК, обласної ради чи місцевої ради;

– сприяє спрямуванню інвестицій у пріоритетні та стратегічні сфери й об’єкти економіки України;

– є способом забезпечення виконання зобов’язань принципала, якими виступають виключно резиденти, суб’єкти комунального сектору економіки;

– за рахунок надання гарантії формується умовний державний (місцевий) борг;

– виконання зобов’язань за публічною гарантією передбачається у витратній частині відповідного бюджету, проте відповідальність гарант несе лише у випадку неплатоспроможності принципала, за умов належного виконання принципалом своїх боргових зобов’язань перед бенефіціаром гарант фактично звільняється від прийнятого раніше боргового зобов’язання;

– гарант (який виступає як кредитор (регредієнт)) має право на регресні вимоги до принципала (вимагати відшкодування збитків, що виникли в результаті виплати ним сум при виконанні обов’язку замість боржника (регресата));

– зобов’язання виникають щодо кредитора, який може бути як внутрішній, так і зовнішній.

Науковці визначають дві важливі переваги надання публічних гарантій:

1) держава отримує можливості надавати підтримку підприємствам без використання бюджетних коштів;

2) для підприємств необхідність у поверненні іноземних кредитів, залучених під гарантії Уряду України, стає стимулом до максимально ефективного використання позикових коштів [4, с. 98].

Отже, публічні гарантії є важливим механізмом підтримки суб’єктів господарювання, що сприяє забезпеченню стабільності та розвитку бізнесу, особливо в умовах економічної нестабільності та кризових ситуацій. Завдяки наданню публічних гарантій держава та органи місцевого самоврядування можуть знижувати фінансові ризики, що виникають у підприємств, стимулюючи їх до залучення кредитних ресурсів і реалізації інвестиційних проєктів. Це, зі свого боку, позитивно вплине на економічну ситуацію в країні, створюючи сприятливі умови для розвитку підприємництва, зростання робочих місць і покращення соціально-економічної ситуації. Однак важливо, щоб система публічних гарантій була прозорою та ефективною, забезпечуючи належний контроль за їх використанням та мінімізацією можливих зловживань.

Список використаних джерел:

1. Про державну допомогу суб’єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 р. № 1555-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>.

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Рядінська В. О., Нефьодов С. В. Фінансово-правове регулювання надання державних (місцевих) гарантій в Україні: монографія. Київ, 2019. 182 с.
4. Хомутенко В. П., Немченко В. В., Луценко І. С. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2009. 474 с.
5. Буряк І. В. Фінансово-правове регулювання місцевих гарантій: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2019. 236 с.

Катерина ШАПОВАЛОВА,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ, адвокат,
доктор філософії у галузі права

МЕДІАЦІЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Основна частина всіх цивільних спорів припадає на розгляд суду, але реалії сьогодення в умовах воєнного стану значно посилили роль альтернативних способів вирішення спорів, адже зараз суди працюють з певними особливостями, адаптуючись до умов, що склались. Так, деякі з них змінили місцезнаходження або взагалі припинили свою роботу, змінилась територіальна підсудність справ, що значно ускладнює процес розгляду справ та прийняття рішень. У зв'язку з цим в умовах воєнного часу є як ніколи актуальними альтернативні способи вирішення спорів, серед яких вагоме місце займає найбільш поширена у міжнародному правовому полі процедура, – медіація, яка все більше набирає популярності й в Україні.

У національному законодавстві визначення медіації міститься в п. 4 ст. 1 Закону України «Про медіацію», де зазначено, що це – позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів. Ч. 1 ст. 3 цього закону визначає, що його дія поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) [1].

Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 197 Цивільного процесуального кодексу України у підготовчому засіданні суд з'ясовує, чи бажають сторони провести позасудове врегулювання спору шляхом медіації, а відповідно до п. 5 ч. 5 цієї статті суд може оголосити перерву у підготовчому засіданні у разі, якщо